

DET KONGELIGE NORSKE

VIDENSKABERS SELSKABS

SKRIFTER.

1885.

THRONDHJEM.

INTERESSENTSKABETS BOGTRYKKERI.

1886.

DET KÖNIGLIGE NORSCHE

VIDENSKABERS SÆLSKAB

(Bb 2)

1882

LIBRARY

UNIVERSITY OF TORONTO

1882

UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY

Indhold:

1. Notitser til Thronhjems Omegns Flora, af V. Storm Pag. 1
 2. Oversigt over de trondhjemske dialekters slægtskabsforhold, ved Amund B. Larsen „ 37
 3. Direktionens Aarsberetning for 1885 „ 118
-

Inhalt

1. Notizen über die Geschichte der Stadt von 1794 bis 1806 1

2. Beschreibung der Stadt von 1806 bis 1815 15

3. Beschreibung der Stadt von 1815 bis 1825 35

4. Beschreibung der Stadt von 1825 bis 1835 55

Direktionens Aarsberetning for 1885.

Til

Kongen!

Undertegnede Direktion for det Kgl. norske Videnskabers Selskab giver sig herved den Ære at aflægge underdanigst Beretning om Selskabets Virksomhed i 1885.

Selskabets aarlige Fest høitideligholdtes den 21de Januar, Deres Majestæts høie Fødselsdag, i Kathedralskolens Festsal med et Foredrag af Selskabets Medlem Hr. Kaptein N. I. Gregersen om den almindelige Værnepligt. Foredraget er trykt i Thronhjems Adresseavis No. 18 og 19 1885.

I Generalforsamling den 13de Februar besluttedes til naturhistoriske Undersøgelser anvendt:

Deres Majestæts Bidrag til Selskabet	Kr. 400
og af Selskabets Kasse	- 400
	<hr/>
	Kr. 800

Dette Beløb har som Stipendium været tilstaaet Selskabets Konservator og er af ham blevet anvendt til fortsatte Undersøgelser af Thronhjemsfjorden

Om disse Undersøgelser indberetter Konservatoren, at da Veiret i afvigte Sommer var høist ugunstigt, og de Dele af Fjorden, som undersøgtes, viste sig at være temmelig fattige, har

Udbyttet været betydelig ringere end i foregaaende Aar. Undersøgelserne foretoges især ved Ørkedalsfjorden og Gulosen. Bunden bestaar her udelukkende af Ler og Dynd, medens de i de ydre Dele af Fjorden saa righoldige Søtræbakker ganske synes at mangle; alligevel har denne Dyndbund adskillige Særegenheder og udmærker sig især ved sin Rigdom paa adskillige Asterider men navnlig Pennatulider. Af disse forekommer saaledes *Pennatula aculeata* i stor Mængde gennem hele Ørkedalsfjorden, samt hist og her den sjeldne *Pennatula distorta*; fremdeles *Virgularia mirabilis* af usædvanlig Størrelse, tilligemed *Dubenia elegans* og *abyssicola*, ved Viggen i Børsen *Funiculina quadrangularis* og fremdeles *Kophobolemnon Möbii*; ved Hangren paa Bynæsset fandtes et Par Exemplarer af den fra Nordhavs-expeditionen omtalte *Kophobolemnon abyssorum* og paa samme Sted, paa c. 150 Favnes Dyb, en Art, der maa henregnes til Slægten Svava paa Grund af sin fuldstændige Mangel paa Spicler, og som kommer meget nær den paa Nordhavsexpeditionen opdagede *Svava glacialis*, men afviger fra denne derved, at den har indtil 6 Polyper i Finnerne; men den er ogsaa større end den fra Expeditionen beskrevne, idet den, skjønt afbrudt, har en Længde af 125 mm.

Foruden Bundskrabe anvendtes ogsaa Trawl, men kun i kort Tid, baade paa Grund af de store Bekostninger, som ere forbundne dermed, og fordi den ikke svarede til Hensigten, nemlig at erholde Dybvandsfiske. Derimod viste den sig at være meget tjenlig til Fangst af visse lavere Dyr; saaledes erholdtes, navnlig paa en enkelt Lokalitet, i den saakaldte Korsfjord, paa 250 Favnes Dyb en Mængde af *Ophioscolex glacialis*, paa en anden, udenfor Rødbjerg, 300 F. D., Tusinder af *Ophiocten sericeus* (*Ophioglypha gracilis* G. Sars); fremdeles adskillige Crustaceer, i største Mængde *Pontophilus norvegicus*, *Boreomysis tridens* og andre Mysider, ikke sjelden *Pasiphae tarda* og et Par Gange *Sergestes Meyeri*, endvidere ofte Blækspruter, navnlig *Rossia glaucopsis* og *Octopus Bairdi*, Dybvandsactinier m. m.

Paa lavt Vand bragte Trawlen derimod langt flere Fiske end Bundskraben, men dog kun almindelige Arter, navnlig mange

af *Labrus rupestris*, Unger af *Cyclopterus lumpus*, *Liparis Montagu*, Gobiuserter og m. fl.

Bibliotheket var i Aarets 4 første Maaneder kun aabent til Udlaan 3 Dage ugl. I denne Tid besørgede Hr Overlærer Dahle Udlaanet under Bibliothekarens Sygdomsforfald. Fra 1ste Mai overtog Bibliothekaren selv Forretningerne, og Bibliotheket har siden, som tidligere, været aabent til Udlaan de 5 første Søgnedage i Ugen fra 12—2. Udlaansdagens Antal har været 186, i hvilke der er skeet c. 1100 Udlaan, omfattende c. 1740 Bind og Hefter. Laantagernes Antal har været 238. Til Thronhjems Athenæum har, ligesom tidligere, været udlaant endel Tidsskrifter til Afbenyttelse i sammes Læseværelse. Bibliotheket er i Aarets Løb forøget med 591 Verker, deri indbefattet Tidsskrifter og Fortsættelser. De enkelte Bind og Hefter udgjør 1365. Tilvæksten har efter Fag været omtrent følgende: Theologi 48 Verker, 59 Bind, Lovkyndighed 21—23, Medicin 69—143, Filosofi 9—17, Pædagogisk 9—67, Mathematik 23—28, Naturhistorie 83—184, Fysik og Kemi 17—20, Økonomi 32—83, Sprogvidenskab 8—14, Underholdende Læsning 39—98, Historiske Videnskaber 140—335, Literærhistorie 15—51, Lærde Selskabers Skrifter 57—122, Skrifter af blandet Indhold, Aviser m. m. 21—111. Af disse Skrifter er c. 205 indkomne ved Kjøb, Resten som Gave. Af Gaver har Bibliotheket i det forløbne Aar modtaget mere end sædvanlig, saaledes i 1ste Halvaar fra Proprietær Rosenvinges Dødsboe c. 30 Skrifter af blandet Indhold og fra fhv. Sognepræst og Storthingspræsident Harbitz c. 20 Verker især af theologisk og politisk Indhold; i 2det Halvaar fra Enkefru M. Schive c. 100 Bind af blandet Indhold og fra Enkefru F. Parelus c. 60 Verker af medicinsk Indhold, samt endelig fra Hr. Konsul A. Jenssen den fuldstændige Række af Gräfes Archiv für Ophthalmologie, 30 Bind (1855—1884). Manuskriptsamlingen er forøget med 1 No., skjænket af Hr. Fabrikeier I. C. Piene. Den i forrige Aar paabegyndte Revision har været fortsat i Maanederne Mai, Juni, September og Oktober. Arbeidet har væsentlig været udført af Hr. Overlærer Dahle, dog med Assistance af Bibliothekaren, forsaavidt denne har kun-

net afse Tid dertil. Litt. C (Medecin), D (Filosofi), E (Pædagogik) og F (Mathematik) ere gennemgaaede fuldstændig.

Oldsagsamlingen har i 1885 havt en Tilvækst af 133 Nr. (Katalognr. 3276—3408). Af dette Antal kommer 11 Nr. paa Stenalderen, 2 paa ældre Jernalder, 80 paa yngre Jernalder, 19 paa Middelalderen, og 21 ere fra Tiden efter Reformationen. Af de indkomne Sager fra Stenalderen fremhæver Samlingsbestyreren: En Økse af Flint fra Huseby i Øksendalen, Spydspidser af Flint fra Høgset i Kvernes og fra Sveaas i Rissen, et Par Hulmeisler fra Gorsen i Romsdalen, Økser med Skatthul fra Furan i Stjørdalen, Hogstad paa Frosta og Rinderø i Romsdalen. Den sidste er af det saakaldte bredformede Slags, af Hovedform som „Norske Oldsager“ 35, en Form, som er temmelig sjælden nordenfjelds, og derhos et ualmindelig godt arbeidet og vel bevaret Exemplar. Et i sit Slags meget merkeligt Stykke er en enegget Kniv af rødbrun Skifer fra Sunde i Hevne. For det første er den fundet længere syd end nogen hidtil kjendt enegget Skiferkniv fra Norge. Men navnlig er den merkelig ved, at den kun er halv fuldendt, idet den er helt tilhuggen, men ganske mangler Slibning. Derved bliver den meget oplysende om den Maade, hvorpaa saadanne Skiferredskaber ere blevne arbeidede.

Kun 2 Nr. kan henføres til ældre Jernalder. Deriblandt er en smuk Perle af Glas-mosaik af ualmindelig Størrelse, 3—3,5 cm. i Tvermaal. En Mosaikperle fra Kvello i Selbu i Universitetets Samling er vistnok af samme Størrelse, men ikke fuldstændig. Den er funden i en Haug paa Sunde i Hevne.

Blandt det store Antal indkomne Numere fra yngre Jernalder er der flere større samlede Fund og forøvrigt adskillige Gjenstande af mere end almindelig Interesse. Deriblandt kan nævnes et smukt Fund af Vaaben og andre Sager af Jern fra Øksvold i Sparbuen, et Fund fra Rønne paa Ørlandet med et særdeles vel bevaret Sverd, et Fund fra Re i Stjørdalen med fortrinlige Exemplarer af skaalformede Spender, samt flere Fund fra Haugen i Opdal, navnlig fra Præstegaarden. Disse sidstes Værd forringes dog endel ved Mangel paa ordentlige Fundop-

lysninger og ved, at Fund fra forskellige Hauger synes sammenblandede. De bestaa af Redskaber og nogle Vaaben af Jern. Dog findes deriblandt ogsaa et Par sjelden vel bevarede skaalformede Spender og et Beslagstykke af Bronze i keltisk Stil af en noget ualmindelig Karakter. I et lidet Fund fra Ophaug paa Ørlandet forekommer et smukt Exemplar af en Kam af Ben.

Af de middelalderske Sager fremhæver Samlingsbestyreren en liden Spende af Guld, der antages at være funden ved en Kirke i Nordmøre. Da den er indkjøbt i en Antikvitetshandel, haves nemlig ingen sikker Oplysning om Findestedet.

Under Gravninger mellem St. Jørgensvæien og Fruegade i Throndhjem, hvor siden Baptistkapellet er opført, fandtes der i større Dybde adskillige middelalderske Gjenstande, som indkjøbtes af Samlingen. Det interessanteste Stykke deriblandt er en stor, smukt arbejdet og vel bevaret Kam af Ben, som vil blive afbildet i Aarsberetningen fra Foreningen til Fortidsminders Bevaring. En anden Kam er mindre og af simplere Form, men ogsaa forholdsvis vel vedligeholdt. Fra et andet Sted i Byen er indkommet et Par Islægger eller Skøiter af Ben af samme Form som de, der i større Mængde ere fundne i Grunden under det gamle Oslo. I Throndhjem vides derimod saadanne Redskaber ikke tidligere at være fundne. Af Gjenstande, som ere yngre end Reformationen, nævner Samlingsbestyreren en større trearmet Kandelaber af Messingblik fra 1600-tallet, der er kommen fra Støren, og et Par udskaarne Kirkedøre fra samme Aarhundrede fra Rød Kirke i Romsdalen, en smuk Stridshammer fra Revset i Støren og en af de saakaldte Sengevarmere eller Kulbækkener med Skaft fra Røros. Et Stykke, der har særlig Interesse, fordi det med Rimelighed kan henføres til en bestemt Personlighed, er en Duppe eller Trækkenaal til et Snøre af Guld, som er funden i Jordan paa Hell i Stjørdalen. Det har ingen Interesse ved sin Form, men det har paa to Sider Indskriften: Lussia Ottesdotter 16 . . . Navnene henviser jo til Slægten Bjelke, og høist sandsynlig er den Lussia, der har ejet Smykket, en Datter af Otte Jensen Bjelke paa Lade og Else Hansdatter, der levede ved 1600.

Om den zoologiske Samlings Virksomhed indberetter Konservatoren, at der af Pattedyr er præpareret og opstillet 12 Exemplarer, af hvilke 2 ere indenlandske, nemlig en Maar (*Martes sylvestris*) og en ung *Halichoerus gryppus*; af de øvrige kan nævnes to større Ishavssæler: *Phoca barbata* og *Cystophora cristata*.

Fra Byens Omegn er erholdt flere sjældnere Arter af Fugle, saasom *Pastor roseus*, som aldrig forhen vides at være observeret her i Landet, men hvoraf 1 Individ blev fanget i Rissen og i udstoppet Stand skjænket Samlingen af Hr. Præparant R. Dybdahl, fremdeles *Procellaria leucorhoa*, der blev skudt i Ilsvigen og foræret Samlingen af Hr. Fuldmægtig Skarre, endvidere en tilfældig Varietet af *Uria troile*, en *Charadrius helveticus* samt en Sangsvane (*Cygnus musicus*) og en *Procellaria glacialis*, begge i Dragter, som forhen ikke havde i Samlingen.

Af udenlandske Fugle er præpareret 28 Stykker, saasom adskillige Papagøier, et Par Gribbe, en Tamsvane (*Cygnus olor*) og nogle Albatrosser. De sidste ere tilligemed en større Samling af Fiske, Reptilier, Crustaceer m. m. forærede af Hr. Skibskaptein Josef Olsen, som ogsaa forhen paa lignende Maade har vist Selskabet Interesse. Af de i Aarets Løb erholdte indenlandske Fiske kan nævnes et nyt Expl. af *Trachypterus arcticus* (Sølvkveiten) fra Fjordens Indløb, samt *Cottus Liljeborgii*, som Konservatoren fangede med Bundskrabe. Til den osteologiske Afdeling er præpareret 16 Hummere (Kranier og Skeletter).

Indredningen af fast Inventarium har været fortsat, idet navnlig et større Skab for Pattedyrene er blevet opført; men Rummet er nu saa opfyldt, at der ikke mere er Plads for noget større Inventarium, ligesom ogsaa en større Del af Skabene ikke give Plads for flere Exemplarer.

Mineralsamlingen har fra Hr. Carl Bock modtaget nogle sjældnere Mineraler i smukke Exemplarer, samt nogle smukke Stykker Rav med fossile Insekter. Bergartssamlingen er bleven forøget med endel Haandstykker af Bergarter fra det throndhjemske, hvilke delvis ere skjænkede af Hr. Adjunkt Bugge.

De Gaver, som Mineralsamlingen forøvrigt i Aarets Løb har modtaget, frembyde ikke nogen væsentlig Interesse. I forrige Aarsberetning omtaltes, at Selskabets Samling havde erholdt en Del Mineraler af den af Staten indkjøbte Aallske Samling. Disse ere nu bestemte og indlemmede i Samlingen.

Ovennævnte Samlinger have, som sædvanlig, staaet aabne for Publikum 3 Timer ugl. og stadig havt et talrigt Besøg.

Den zoologiske Samling har desuden til enhver Tid kunnet besøges af Reisende og staaet til Afbenyttelse for Skoler.

Selskabets Mynt- og Medaillesamling er i 1885 forøget med 35 Medailler, 244 Mynter, 9 Jettons og 6 Pengesedler, ialt 290 Stykker. Samlingen tæller nu i det hele lidt over 10100 Nr., hvoraf omtrent 840 Medailler og Medailleafstøbninger. Indkjøbt er i 1885 25 Medailler, hvoraf 20 svenske, og 24 Mynter og Polletter. Resten er indkommet som Gave fra 32 forskellige Personer. Fra den norske Studentersangforenings Bestyrelse i Kristiania har Samlingen modtaget 1 Expl. af den i Anledning af Foreningens Firtiaarsfest den 21de Novbr. 1885 prægede Medaille. Samlingens Haandbibliothek er forøget ved Indkjøb af Brenners „Thesaurus“, „Numismatiska Meddelanden“ Aarg. VI—IX samt et Par mindre Katalogverker. Katalogarbeidet har været fortsat paa sædvanlig Maade. Samlingen har i Regelen været holdt aaben hver Onsdag og stadig været godt besøgt.

Selskabet har i 1885 udgivet Aarsskrift for 1884 med følgende Indhold:

1. Fortsættelse af Bidrag til Kundskab om Throndhjems Lavvegetation, ved Overlæge C. Kindt.
2. Pontocrates norvegicus, Boeck, und Dexamine thea, Boeck, Ein Beitrag zur Kenntniss der Amphipoden des arktischen Norwegens, von I. Sparre Schneider.
3. Indberetning om en i Sommeren 1884 foretagen arkæologisk Undersøgelsesreise i Helgeland af K. Lossius.
4. Direktionens Aarsberetning for 1884, ialt c. 4 Ark.

I Generalforsamling den 23de Oktober foretoges ifølge Selskabets Statuter Valg paa Præsens istedetfor Adjunkt K. Rygh

og paa to Medlemmer af Direktionen istedetfor Skoledirektør I. A. Bonnevie og Overlærer C. W. Carstens, hvis Funktionstid var udløben. Valget havde det Udfald, at de udtrædende gjenvalgtes. Ligeledes valgtes til midlertidige Medlemmer af Direktionen for den Tid, Præsæs, Vicepræsæs og Skoledirektør Bonnevie i indeværende Aar ere fraværende som Medlemmer af Stortinget: Brigadeintendant O Krefting, Apotheker J. Brun og Overlærer H. Dahle. Endvidere valgtes til Revisorer af Regnskabet for 1885 Konsul W. Haurowitz og Provisor Cand. farm. Robertus Hirsch.

Selskabets Formue ved Udgangen af 1885 udgjorde:

Hammers Legat i Panteobligationer	Kr. 80,038 00
Paulsens Do. i do.	- 19,209.00
Do. Do. i Statsobligationer	- 7,420.00
Aas og Hustrues Legat i Panteobligationer	- 12,000.00
Hammers Legats Rentefond i Sparebanken	- 1,376.04
Paulsens Do. Do i Do.	- 214.93
Fondet af 1881	- 675.49
	<hr/>
	Kr. 120,933.46

Aarets Indtægter og Udgifter vare i det væsentlige følgende:

Indtægt:

Hs. Maj. Kongens Bidrag	Kr. 400.00
Statskassens Do.	- 6,000.00
Thronhjems Kommunes Bidrag	- 2,000.00
Thronhjems Sparebanks Do.	- 1,888.00
Kontingent af 175 Medlemmer	- 700.00
Renter af Selskabets Obligationer	- 5,846.57
Udbytte af den Hjelmstjerne-Rosencroneske Samling	- 1,579.65
Diverse Indtægter	- 9.23
Samlingernes Beholdninger fra 1884	- 424.77
	<hr/>
	Kr. 18,948.18

Udgift:

Lønninger	Kr.	6,540 00
Bibliotheket	-	2,620.40
Den zoologiske Samling	-	1,420.80
Oldsagsamlingen	-	346.62
Do. Bibliothek	-	12.35
Mineralsamlingen	-	50 25
Myntsamlingen	-	185.13
Stipendier	-	800.00
Udgivelse af Skrifter	-	352.65
Renter tillagte Kapitalerne	-	1,515.14
Afdrag og Renter	-	2,475.60
Skatter og Grundafgifter	-	682.07
Lys, Brænde og Renholdelse	-	425.25
Arbejder ved Bygningen og Inventarium	-	760.70
Udlagt Told af Spiritus	-	296.44
Diverse Udgifter	-	151.78

 Kr. 18,635.18

Idet Selskabet ved sin undertegnede Direktion aflægger denne Beretning, beder det sig i Underdanighed bevaret i Deres Majestæts Bevaagenhed.

Throndhjem i Direktionen for det Kongelige norske
Videnskabers Selskab, Mai 1886.

H. H. Petersen. C. W. Carstens. H. Dahle.

O. Krefting. Johan Brun.

I. Richter.